

KONKURRENSVERKET
Swedish Competition Authority

På väg mot färre otillbörliga handelsmetoder?

Konkurrensverkets undersökningar 2021–2022

ANALYS I KORTHET 2023:15

Konkurrensverket, november 2023
Foto: Scandinav

Innehåll

1. Inledning	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Metod och avgränsning	5
2. Respondenter till enkätundersökningarna.....	6
3. Utvecklingen av villkoren på marknaden	9
3.1 Kännedom om LOH och om Konkurrensverket	9
3.2 Lagens inverkan på förekomsten av otillbörliga handelsmetoder.....	11
3.3 Leverantörernas inställning till att anmäla en överträdelse	20
4. Sammanfattning	23
Bilagor.....	25
Bilaga 1 – Detaljerad bakgrundsbeskrivning av respondenterna	25
Bilaga 2 – Förekomsten av otillbörliga handelsmetoder – svar utifrån omsättningsnivå.....	31

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Lagen (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter, LOH, trädde i kraft den 1 november 2021. Lagen har sin bakgrund i det så kallade UTP-direktivet¹ som stadgar en miniminivå mot vissa handelsmetoder och kontraktsmässiga arrangemang. Direktivet är framtaget med utgångspunkt i att det är vanligt förekommande med obalanser i förhandlingsstyrkan mellan köpare och leverantörer av jordbruks- och livsmedelsprodukter, varför det finns ett behov av lagstadgat skydd gentemot den starkare handelspartnern. Två av bestämmelserna är centrala. Den första rör den så kallade svarta listan som stadgar handelsmetoder som är förbjudna under alla omständigheter. Den andra rör den så kallade gråa listan som innehåller handelsmetoder som är förbjudna om inte parterna klart och tydligt avtalat om dem i förväg.

Konkurrensverket är den myndighet som utövar tillsyn över LOH. I egenskap av tillsynsmyndighet har Konkurrensverket fått i uppdrag av regeringen att utvärdera lagstiftningen. Utvärderingen ska bestå av dels en återrapportering två år efter lagen varit i kraft, dvs. per den 1 november 2023, dels en slutrapportering fyra år efter lagen varit i kraft, dvs. per den 1 november 2025. Utifrån uppdraget ska utvärderingen ske med avseende på hur villkoren har ändrats och vilka konsekvenser som LOH fört med sig för varje led i jordbruks- och livsmedelskedjan. Denna analys i korthet är skriven inom ramen för den återrapportering som ska redovisas per den 1 november 2023.

Konkurrensverket har vid två olika tillfällen genomfört enkätundersökningar riktade till leverantörer inom jordbruks- och livsmedelskedjan för att kartlägga bland annat förekomsten av otillbörliga handelsmetoder samt kännedomen om LOH. Den första enkätundersökningen, hädanefter nollmätningen, genomfördes mellan januari och mars 2021. Den andra enkätundersökningen, hädanefter ettmätningen, genomfördes mellan september och november 2022. Enkäterna har skickats ut digitalt med hjälp av producentorganisationer som har distribuerat dem till sina medlemmar. De har även skickats ut till samtliga länsstyrelser och hushållningssällskap i Sverige.

Nedan följer en redogörelse för och analys av resultaten från noll- och ettmätningarna. Analysen tar sikte på den inverkan som lagstiftningen har haft för aktörerna som är verksamma inom handeln med jordbruks- och livsmedelsprodukter.

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/633 om otillbörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan.

1.2 Metod och avgränsning

Enkäterna har som nämnts blivit distribuerade till livsmedelsproducenter genom relevanta bransch- och producentorganisationer som Konkurrensverket tagit kontakt med. Även med beaktande av att organisationerna får sägas företräda en betydande andel primärproducenter samt producenter av förädlade livsmedel kan det inte med säkerhet konstateras att svaren är representativa för hela marknaden; undersökningarna inbegriper inte de som valt att inte ansluta sig till någon producentorganisation, alternativt inte nåtts av länsstyrelser eller hushållningssällskap. Vidare kan det vara så att den insamlade datan är behäftad med svarsbias då leverantörer som är verksamma inom vissa sektorer har svarat i högre grad än medlemmar i andra. Likaså skiljer sig svarsfrekvensen åt mellan leverantörer vid en jämförelse utifrån årsomsättning. Utöver detta kan små företag med mer begränsade resurser ha haft sämre förutsättningar att delta i undersökningarna.

I sammanhanget bör det även beaktas att antalet respondenter varit betydligt fler 2021 jämfört med 2022. Nollmätningen har haft 1 628 respondenter, varav 1 269 svarat på samtliga frågor. Ettmätningen har emellertid haft enbart 314 respondenter, varav 222 svarat fullständigt. Orsaken till den stora skillnaden i antalet inkomna svar tros bero på att enkäterna skickats ut till en bredare krets vid undersökningen 2021 samt att nollmätningen pågått under en längre tidsperiod än ettmätningen.²

En annan omständighet som bör beaktas vid tolkningen av resultaten är att majoriteten av respondenterna inom båda mätningar varit primärproducenter. Vad gäller nollmätningen har 83 procent uppgett att de är verksamma inom jordbruksproduktion och för ettmätningen har det rört sig om motsvarande 76 procent.

Slutligen ska det framhållas att frågorna som ställts inom ettmätningen varit något annorlunda formulerade jämfört med de som ställts inom nollmätningen. Skillnaderna består i framför allt avslutande frågor om hur villkoren på marknaden har förändrats till följd av ikraftträdandet av LOH. Vidare har alternativen förtydligats avseende frågor som rört vilket led i jordbruks- och livsmedelskedjan som respondenten är verksam inom, vilken produktion verksamheten avser samt vilken kategori av köpare som respondenten levererar produkter till. Syftet med ändringarna har varit att få en tydligare bild av leverantörernas bakgrund och att ha möjlighet att genomföra mer gedigna uppföljningar om utvecklingen på marknaden i framtida mätningar.

² Nollmätningen genomfördes under 83 dagar mellan januari och mars 2021 medan ettmätningen genomfördes under 40 dagar mellan september och november 2022.

2. Respondenter till enkätundersökningarna

Majoriteten av respondenterna inom både nollmätningen och ettmätningen har uppgett att de är verksamma inom primärproduktion, lantbruk, jordbruk eller uppfödning (tabell 1). Andelen respondenter som är verksamma inom grossistverksamhet och inom förädlingsverksamhet har relativt sett ökat vid ettmätningen jämfört med nollmätningen.

Som nämnts har noll- och ettmätningarna bestått av 1 628 respektive 314 respondenter. För att kunna göra en mer relevant jämförelse mellan resultaten från mätningarna har vissa svar exkluderats från analysen i kommande avsnitt. Det gäller framförallt svar från respondenter som uppgett sig vara verksamma inom områden som inte omfattas av LOH. Analysen i kommande avsnitt baseras därför på totalt 1 563 respondenter inom nollmätningen och 298 respondenter inom ettmätningen. Tabell 1 sammanställer respondenternas svar efter nu nämnda justering utifrån de led i jordbruks- och livsmedelskedjan som respondenterna är verksamma inom. En övergripande beskrivning av samtliga svar finns i bilaga 1.

Tabell 1 Led i jordbruks- och livsmedelskedjan som leverantörerna är verksamma inom, exklusive icke-relevanta svar

Led i jordbruks- och livsmedelskedjan	Nollmätningen 2021		Ettmätningen 2022	
Primärproduktion, lantbruk, jordbruk eller uppfödning	1 344	86 %	240	81 %
Råvaruhandel	18	1 %	2	1 %
Förädling, bearbetning av råvaror eller livsmedelsindustri	112	7 %	33	11 %
Grossist	7	0 %	9	3 %
Restaurang ³	Ej tillämpligt	Ej tillämpligt	1	0 %
Annat	82	6 %	13	4 %
Summa	1 563	100 %	298	100 %

Källa: Konkurrensverkets enkätundersökningar 2021 och 2022.⁴

Vad gäller de sektorer som respondenterna är verksamma inom har de flesta inom båda mätningar uppgett produktion av kött och spannmål. Samtliga sektorer framgår av bilaga 1 (figur 9). Utifrån svaren kan det utläsas att andelen respondenter som är verksamma inom produktion av "frukt, rotfrukter, grönsaker och bär" har ökat samt att andelen respondenter inom produktion av "spannmål, frö- och oljeväxter" och "nötkött, fläskkött och lammkött" har minskat vid en jämförelse mellan mätningarna. Det ska dock framhållas att fler områden

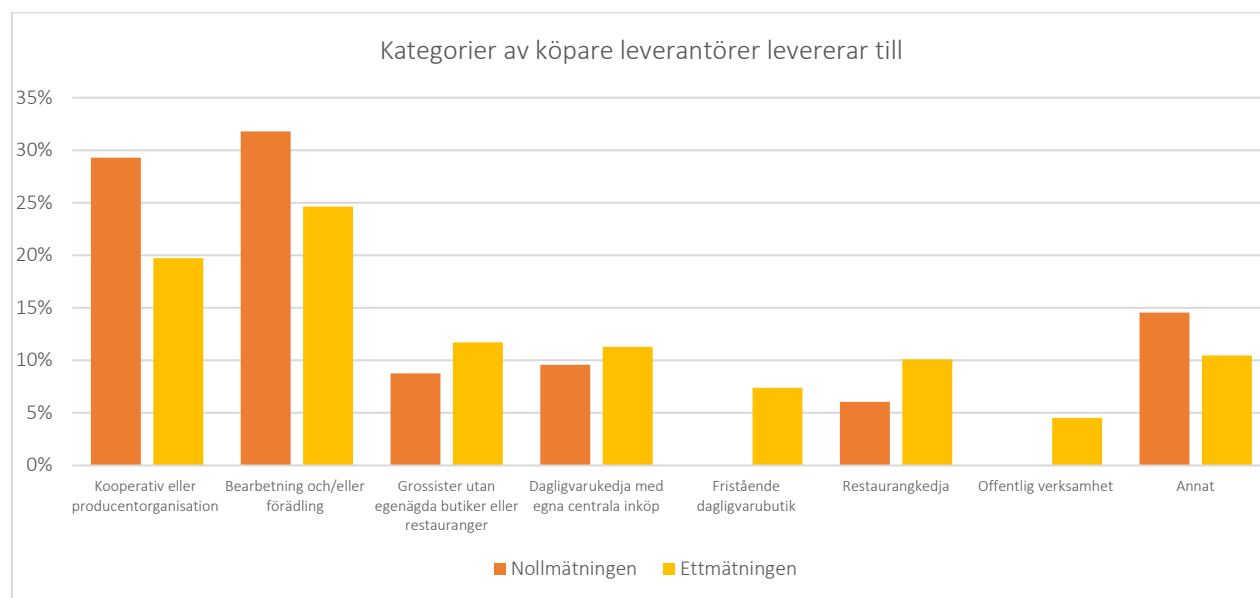
³ Detta svarsalternativ introducerades vid ettmätningen.

⁴ Jfr Konkurrensverket, dnr 592/2020 och dnr 601/2022.

har lagts till bland svarsalternativen till ettmätningen⁵ och att Konkurrensverket har förtydligat vissa svarsalternativ i ettmätningen.⁶ Jämförelsen mellan noll- och ettmätningarna ska mot denna bakgrund beaktas med försiktighet.

Utöver detta har respondenterna fått uppge vilken kategori av köpare som de brukar leverera sina produkter till (figur 1). Utifrån respektive mätning kan det utläsas att den största andelen köpare hör till kategorierna "kooperativ eller producentorganisation" samt "bearbetning och förädling av leverantörers varor". Andelen respondenter som uppgett dessa kategorier av köpare har emellertid minskat vid ettmätningen. Samtidigt har respektive andel ökat avseende de som säljer sina produkter till "grossist utan egenägda butiker eller restauranger", "dagligvarukedja med egen centrala inköp" och "restaurang". Detta kan dock delvis bero på att svarsalternativen skiljer sig något åt mellan noll- och ettmätningarna.⁷ Vidare har 61 procent av respondenterna inom nollmätningen uppgett att de levererar sina produkter till endast en kategori av köpare. Motsvarande vid ettmätningen har minskat till 53 procent. Samtidigt har andelen respondenter som uppgett leverera sina produkter till tre eller fler kategorier av köpare nästan fördubblats, från 11 procent till 20 procent. En mer detaljerad beskrivning avseende kategorierna av köpare finns i bilaga 1.

Figur 1 Kategorier av köpare som leveransen avser, nollmätningen 2021 och ettmätningen 2022

Källa: Konkurrensverkets enkätundersökningar 2021 och 2022.⁸

Not: Svarsalternativen "restaurangkedja" och "fristående restaurang" vid ettmätningen har slagits ihop i figuren för att möjliggöra en jämförelse med svarsalternativet "restaurang" vid nollmätningen. De exakta siffrorna för varje kategori är presenterade i tabell 11 i bilaga 1.

⁵ Svarsalternativen "honung", "andra vegetabiliska produkter", "levande djur", "fjäderfå och ägg", "andra animaliska produkter", "kaffe och te", "andra växter", "drycker med och utan alkohol" och "kolonial" har introducerats vid ettmätningen.

⁶ Som exempel kan nämnas att "frukt och grönsaker" förtydligats i form av "frukt, rotfrukter, grönsaker, bär" samt att "spannmål" förtydligats i form av "spannmål, frö- och oljeväxter".

⁷ Svarsalternativet "restaurang" har delats upp i två kategorier vid ettmätningen till "restaurangkedja" och "fristående restaurang" och vi har introducerat två nya svarsalternativ vilka är "fristående dagligvarubutik och offentlig verksamhet (t.ex. kommun eller region)".

⁸ Jfr Konkurrensverket, dnr 592/2020 och dnr 601/2022.

Av kartläggningen av respondenternas storlek utifrån deras omsättning under föregående räkenskapsår framgår att majoriteten av respondenterna inom noll- och ettmätningarna har en omsättning på under 10 miljoner kronor (88 procent respektive 70 procent). Minskningen i svarsfrekvensen bland de som har en omsättning på under 10 miljoner kronor speglas i ökningen av svarsandelen hos kategorierna med en omsättning på mellan 10 miljoner och 500 miljoner kronor, mellan 500 miljoner och 2 miljarder kronor, mellan 2 miljarder och 3,5 miljarder kronor samt över 3,5 miljarder kronor. Fördelningen mellan kategorierna återfinns i figur 11 i bilaga 1.

Respondenternas bakgrundsinformation och den indelning som Konkurrensverket gjort utifrån årsomsättning ligger till grund för analysen i följande avsnitt. Analysen tar sikte på leverantörernas kännedom om LOH och Konkurrensverket, förekomsten av otillbörliga handelsmetoder samt övriga synpunkter om lagstiftningen.

3. Utvecklingen av villkoren på marknaden

Som framgår av förgående avsnitt skiljer sig antalet erhållna svar mellan 2021 och 2022 avsevärt. Nollmätningen rymmer många fler svar och kan därför anses ge mer robusta indikationer jämfört med ettmätningen. Det ska samtidigt framhållas att det bland respondenterna inom nollmätningen varit fler som inte omfattats av lagstiftningen jämfört med ettmätningen. Då jämförelser mellan mätningarna presenteras i nedanstående avsnitt bör resultaten mot denna bakgrund och med hänsyn till avsaknaden av en systematisk bortfallsanalys tolkas med viss försiktighet. Vidare skiljer sig inte resultaten från respektive mätning åt i betydande omfattning.⁹ Konkurrensverket har bedömt att några övergripande iakttagelser ändå kunnat göras, vilka redovisas nedan.

3.1 Kännedom om LOH och om Konkurrensverket

Vid noll- och ettmätningarna har leverantörerna fått uppge om de har kännedom om LOH (tabell 2) och om Konkurrensverket (tabell 3). Inom nollmätningen har endast 22 procent av respondenterna svarat att de hört talas om eller känt till LOH. För ettmätningen rör det sig om motsvarande 68 procent. Denna förändring på 46 procentenheter tyder på att kännedomen har ökat kraftigt efter det att LOH trädde i kraft.¹⁰

Bland leverantörerna med en årsomsättning på mellan 2 miljarder och 3,5 miljarder kronor har samtliga inom både nollmätningen och ettmätningen uppgett att de haft kännedom om regelverket. Vidare har de med en årsomsättning på över 3,5 miljarder kronor haft hög kännedom om lagen både före (89 procent) och efter (100 procent) det att LOH trädde i kraft. Samma sak gäller för de med årsomsättning på mellan 500 miljoner och 2 miljarder kronor, för vilka kännedomen varit 83 procent vid nollmätningen och 95 procent vid ettmätningen.

⁹ Skillnaden mellan resultaten från respektive mätning är i de flesta fall inte statistiskt signifikant på en 5 procent signifikansnivå.

¹⁰ Förändringen mellan svarsresultaten är statistisk signifikant på 5 procent signifikansnivå.

Tabell 2 Andel respondenter som har svarat att de känner till LOH

Årsomsättning	Nollmätningen 2021	Ettmätningen 2022	Förändring
Under 10 mkr	16 %	53 %	37 % *
10 mkr - 500 mkr	32 %	87 %	55 % *
500 mkr - 2 mdkr	83 %	95 %	12 %
2 mdkr - 3,5 mdkr	100 %	100 %	0 %
Över 3,5 mdkr	89 %	100 %	11 %
Samtliga	22 %	68 %	46 % *

Källa: Konkurrensverkets enkätundersökningar 2021 och 2022.¹¹

Not: Procentsatsen anger andelen respondenter som svarat jakande på frågan. I nollmätningen har respondenterna enbart kunna svara "ja" medan följande motsvarande svarsalternativ funnits vid ettmätningen "jag har hört talas om den", "jag vet vad lagen innebär" och "jag har hänvisat/hänvisar till lagens bestämmelser i diskussion/förhandling med Köpare" Med årsomsättning avses årsomsättningen från föregående räkenskapsår. Kolumnen "förändring" anger differensen i procentenheter.

* Anger att skillnaden i svarsandelen är statistiskt signifikant på 5 procent signifikansnivå enligt tvåsidigt T-test.

I sammanhanget ska det framhållas att kännedomen om LOH ökat mest för de två kategorier som inom nollmätningen haft lägst kännedom. För leverantörer med en omsättning på under 10 miljoner kronor har kännedomen ökat med 37 procentenheter. Vad gäller de med en omsättning på mellan 10 miljoner och 500 miljoner kronor rör det sig om motsvarande 55 procentenheter.¹² Resultatet tyder på att mindre aktörer har bekantat sig med LOH i allt större utsträckning sedan ikraftträdandet 2021.

Vidare kan det utläsas att majoriteten av respondenterna inom respektive mätning har haft kännedom om Konkurrensverket (tabell 3). För nollmätningen rör det sig om 62 procent medan det för ettmätningen rör sig om 67 procent. Förändringen bör emellertid tolkas med viss försiktighet.¹³

Andelen som uppgett sig ha kännedom om Konkurrensverket har ökat mest för de med en omsättning på mellan 2 miljarder och 3,5 miljarder kronor samt mellan 500 miljoner och 2 miljarder kronor, för vilka ökningen varit 17 procentenheter respektive 8 procentenheter. Utifrån sammanställningen kan det även utläsas att kännedomen om Konkurrensverket har minskat med 1 procentenhet bland leverantörerna med en årsomsättning på mellan 10 miljoner och 500 miljoner kronor. Förändringarna avseende både ökad och minskad kännedom ska dock tolkas med försiktighet.¹⁴

¹¹ Jfr Konkurrensverket, dnr 592/2020 och dnr 601/2022.

¹² Nu nämnda förändringar är statistiskt säkerställda på 5 procent signifikansnivå.

¹³ Förändringen är inte statistiskt signifikant på 5 procent signifikansnivå.

¹⁴ Förändringarna är inte statistiskt signifikanta på 5 procent signifikansnivå.

Tabell 3 Andel respondenter som har svarat att de känner till Konkurrensverket

Årsomsättning	Nollmätningen 2021	Ettmätningen 2022	Förändring
Under 10 mkr	59 %	60 %	1 %
10 mkr - 500 mkr	71 %	70 %	- 1 %
500 mkr - 2 mdkr	88 %	96 %	8 %
2 mdkr - 3,5 mdkr	83 %	100 %	17 %
Över 3,5 mdkr	100 %	100 %	0 %
Samtliga	62 %	67 %	5 %

Källa: Konkurrensverkets enkätundersökningar 2021 och 2022.¹⁵

Not: Procentsatsen anger andelen av respondenterna som svarat jakande på frågan. Med årsomsättning avses årsomsättningen från föregående räkenskapsår. Kolumnen "förändring" anger differensen i procentenheter.

* Anger att skillnaden i svarsandelen är statistiskt signifikant på 5 procent signifikansnivå enligt tvåsidigt T-test.

3.2 Lagens inverkan på förekomsten av otillbörliga handelsmetoder

Syftet med noll- och ettmätningarna har bland annat varit att utvärdera om LOH har haft någon inverkan på förekomsten av otillbörliga handelsmetoder och villkoren för aktörerna i jordbruks- och livsmedelskedjan. Respondenterna har inom ramen för båda mätningar därför fått uppge hur ofta olika otillbörliga handelsmetoder förekommer.

3.2.1 Otillbörliga handelsmetoder som förekommer ofta eller mycket ofta

Vid en jämförelse av svaren från respektive mätning, vilka redovisas i tabell 4, kan det inte utläsas att det skett någon större förändring vad gäller förekomsten av otillbörliga handelsmetoder med undantag för två typer av handelsmetoder. Den ena typen rör förbudet mot att köparen begär att leverantören ska bära kostnaden för rabatter. Andelen leverantörer som uppgett att denna handelsmetod förekommer ofta eller mycket ofta har ökat från 11 procent till 22 procent.¹⁶ Den andra typen rör förbudet mot att köparen kräver betalning för sina reklam- och marknadsföringskostnader, där motsvarande andel har ökat från 7 procent till 13 procent. Det ska framhållas att båda dessa förbud är stadgade i den så kallade gråa listan i LOH, vilket innebär att handelsmetoden i fråga är förbjuden om köparen och leverantören inte klart och tydligt avtalat om densamma i förväg.

¹⁵ Jfr Konkurrensverket, dnr 592/2020 och dnr 601/2022.

¹⁶ Förändringen är statistiskt signifikant på 5 procent signifikansnivå.

Tabell 4 Otillbörliga handelsmetoder som förekommer ofta eller mycket ofta, samtliga respondenter

	Otillbörliga handelsmetoder	Nollmätningen 2021	Ettmätningen 2022	Förändring
G	Köparen begär att leverantören ska bära kostnaden för rabatter	11 %	22 %	11 % *
S	Betalningstider längre än 30 dagar	14 %	16 %	2 %
S	Köparen ändrar avtalsvillkor ensidigt	17 %	16 %	-1 %
G	Köparen kräver betalning för sina reklam- och marknadsföringskostnader	7 %	13 %	6 %
S	Köparen kräver betalning för försämrning eller förlust efter leveransen	8 %	11 %	3 %
S	Köparen vidtar eller hotar med att ta till kommersiella repressalier	6 %	10 %	4 %
S	Köparen kräver betalning som inte är kopplad till leverantörens försäljning	4 %	8 %	4 %
G	Köparen kräver betalning av leverantören för att lagra, skylta eller lista	6 %	8 %	2 %
S	Köparen annullerar/avbeställer med kortare varsel än 30 dagar	6 %	7 %	1 %
S	Köparen vägrar att skriftligen bekräfta villkoren	4 %	6 %	2 %
S	Köparen kräver ersättning för kostnaden för att behandla klagomål från kunder	4 %	4 %	0 %
G	Köparen returnerar osålda varor utan att betala	2 %	4 %	2 %
S	Leverantörens företagshemligheter röjs	3 %	2 %	-1 %
G	Köparen kräver att leverantören ska betala personalkostnader för att inreda lokaler	2 %	2 %	0 %

Källa: Konkurrensverkets enkätundersökningar 2021 och 2022.¹⁷

Not: S = Svarta listan, G = Gråa listan. Kolumnen "förändring" anger differensen i procentenheter.

* Anger att skillnaden mellan mätningarna är statistiskt signifikant på 5 procent signifikansnivå enligt tvåsidigt T-test. Respondenterna har i enkäterna tagit ställning till hur ofta respektive otillbörlig handelsmetod förekommer. I tabellen sammanställs respektive andel som svarat "mycket ofta" och "ofta". Övriga svarsalternativ har varit "aldrig", "sällan", "ibland" och "det är inte relevant för min verksamhet". Vad gäller förbudet mot att köparen vägrar att skriftligen bekräfta villkoren har även svarsalternativet "det är vanligast med muntliga avtal i min bransch" funnits.

Konkurrensverket konstaterar att det utifrån svaren bara är två otillbörliga handelsmetoder som har blivit mindre vanligt förekommande mellan noll- och ettmätningarna. Båda dessa är reglerade i den så kallade svarta listan i LOH, vilket innebär att de är förbjudna under alla omständigheter. De rör dels förbudet mot att ensidigt genomdriva en ändring av avtalsvillkor, dels förbudet mot att röja leverantörens företagshemligheter. Utifrån mätningarna har alltså samtidigt tio andra otillbörliga handelsmetoder som regleras i både svarta och gråa listan blivit mer vanligt förekommande. I nuläget är det svårt att bedöma med säkerhet vad anledningen är till denna ökning, särskilt med beaktande av ikraftträdandet av LOH. Flera hypoteser kan nämnas, såsom den ökade inflationen, vilken nästan hälften av respondenterna inom ettmätningen uppgett haft en inverkan på förekomsten av otillbörliga handelsmetoder (figur 2). Det är endast leverantörer med en årsomsättning på över 3,5 miljarder kronor som inte svarat jakande på frågan. De leverantörer som i störst utsträckning uppgett att inflationen haft en negativ inverkan på förekomsten av otillbörliga handelsmetoder är de

¹⁷ Jfr Konkurrensverket, dnr 592/2020 och dnr 601/2022.

med en årsomsättning på mellan 10 miljoner och 500 miljoner kronor samt mellan 2 miljarder och 3,5 miljarder kronor (figur 12 i bilaga 2). Vidare skulle ökningen av förekomsten av otillbörliga handelsmetoder kunna bero på att regelkänndomen har ökat bland aktörerna, vilket redovisas närmare för i avsnitt 3.1. Detta kan i sin tur ha bidragit till att fler har kunnat identifiera förekomsten av överträdelser under 2022 jämfört med 2021.

Figur 2 Sammanställning av svar på frågan om leverantörerna upplever att inflationen haft en negativ inverkan på handelsmetoderna i jordbruks- och livsmedelskedjan, ettmätningen 2022

Källa: Konkurrensverkets enkätundersökning 2022.¹⁸

3.2.2 De tre vanligaste otillbörliga handelsmetoderna skiljer sig åt mellan leverantörerna

Svaren rörande förekomsten av otillbörliga handelsmetoder skiljer sig drastiskt åt mellan respondenterna vid en jämförelse utifrån årsomsättning (tabell 5, tabell 6, tabell 7, tabell 8 och tabell 9 samt bilaga 2, tabell 13, tabell 14, tabell 15, tabell 16 och tabell 17). Vid jämförelsen har Konkurrensverket beaktat de tre mest förekommande handelsmetoderna utifrån svaren från ettmätningen. Vidare ska det framhållas att svarsfrekvensen skiljer sig åt mellan leverantörerna vid en jämförelse utifrån årsomsättning, varför datan och förändringarna härom bör tolkas med viss försiktighet.

Leverantörer med en årsomsättning på över 500 miljoner kronor har upplevt otillbörliga handelsmetoder mycket oftare än de med lägre omsättning. Vad gäller den handelsmetod som uppgetts förekomma i störst utsträckning bland leverantörer med en årsomsättning på över 3,5 miljarder kronor har samtliga respondenter inom ettmätningen fyllt i att överträdelserna förekommer ofta eller mycket ofta. För leverantörerna med en årsomsättning på under 10 miljoner kronor rör det sig om motsvarande 17 procent. Det ska samtidigt framhållas att de två andra mest förekommande handelsmetoder bland respondenterna med en årsomsättning på över 3,5 miljarder kronor har uppgetts förekomma ofta eller mycket ofta av enbart 20 procent.

¹⁸ Konkurrensverket, dnr 601/2022.

Utifrån mätningarna kan det utläsas att även utvecklingen av förekomsten av otillbörliga handelsmetoder skiljer sig åt mellan leverantörerna vid en jämförelse utifrån årsomsättning. Förekomsten har minskat kraftigt för de med en årsomsättning på över 500 miljoner kronor. Som exempel kan nämnas att handelsmetoden som rör att köparen kräver betalning för sina reklam- och marknadsföringskostnader har mer än halverats vid ettmätningen för leverantörer med en årsomsättning på över 3,5 miljarder kronor. För de två kategorierna med lägre omsättning har samtidigt två av de tre vanligaste otillbörliga handelsmetoderna uppgetts förekomma i allt större utsträckning. Som exempel kan nämnas handelsmetoden som innebär att köparen begär att leverantören ska bära kostnaden för rabatter, vilken har ökat med 10 procentenheter vid ettmätningen för leverantörer med en årsomsättning på mellan 10 miljoner och 500 miljoner kronor. Den handelsmetod som inte ökat för de två kategorierna med lägst årsomsättningsnivå rör att köparen ensidigt genomdriver en ändring av avtalsvillkor. För leverantörer med en årsomsättning på mindre än 10 miljoner kronor har förekomsten till och med minskat från 13 procent till 10 procent.

Vidare är de tre mest förekommande otillbörliga handelsmetoderna identiska för de två kategorier leverantörer med omsättning på under 500 miljoner kronor. Dessa består av 1) att köparen tillämpar betalningstider längre än 30 dagar, 2) att köparen ensidigt genomdriver en ändring av avtalsvillkor och 3) att köparen begär att leverantören ska bära kostnaden för rabatter. Två av dessa handelsmetoder är förbjudna enligt den svarta listan i 5 § LOH (tabell 5 och tabell 6).

Tabell 5 De tre mest förekommande otillbörliga handelsmetoderna för leverantörer med en årsomsättning på under 10 miljoner kronor

Otillbörliga handelsmetoder	Nollmätningen 2021	Ettmätningen 2022	Förändring
S Betalningstider längre än 30 dagar	12 %	17 %	5 %
S Köparen ändrar avtalsvillkor ensidigt	13 %	10 %	-3 %
G Köparen begär att leverantören ska bära kostnaden för rabatter	6 %	8 %	2 %

Källa: Konkurrensverkets enkätundersökningar 2021 och 2022.¹⁹

Not: S = Svarta listan, G = Gråa listan. Kolumnen "förändring." anger differensen i procentenheter.

* Anger att skillnaden i svarsandelen är statistiskt signifikant på 5 procent signifikansnivå enligt tvåsidigt T-test. Respondenter har i enkäten tagit ställning till hur ofta respektive otillbörlig handelsmetod som finns på svarta och gråa listan förekommer. Andelarna i tabellen summerar svaren i kategorierna "mycket ofta" och "ofta". Övriga svarsalternativ har varit "aldrig", "sällan", "ibland" respektive "det är inte relevant för min verksamhet".

¹⁹ Jfr Konkurrensverket, dnr 592/2020 och dnr 601/2022.

Tabell 6 De tre mest förekommande otillbörliga handelsmetoderna för leverantörer med en årsomsättning på mellan 10 miljoner och 500 miljoner kronor

Otillbörliga handelsmetoder	Nollmätningen 2021	Ettmätningen 2022	Förändring
S Köparen ändrar avtalsvillkor ensidigt	29 %	29 %	0 %
G Köparen begär att leverantören ska bära kostnaden för rabatter	19 %	29 %	10 %
S Betalningstider längre än 30 dagar	19 %	19 %	0 %

Källa: Konkurrensverkets enkätundersökningar 2021 och 2022.²⁰

Not: S = Svarta listan, G = Gråa listan. Kolumnen "förändring." anger differensen i procentenheter.

* Anger att skillnaden i svarsandelen är statistiskt signifikant på 5 procent signifikansnivå enligt tvåsidigt T-test. Respondenter har i enkäten tagit ställning till hur ofta respektive otillbörlig handelsmetod som finns på svarta och gråa listan förekommer. Andelarna i tabellen summerar svaren i kategorierna "mycket ofta" och "ofta". Övriga svarsalternativ har varit "aldrig", "sällan", "ibland" respektive "det är inte relevant för min verksamhet".

Vad gäller leverantörerna med en årsomsättning på mellan 500 miljoner och 2 miljarder kronor ser bilden annorlunda ut (tabell 7). De tre otillbörliga handelsmetoder som förekommer i störst utsträckning bland dessa är 1) att köparen begär att leverantören ska bära kostnaden för rabatter, 2) att köparen kräver betalning för sina reklam- och marknadsföringskostnader och 3) att köparen kräver betalning av leverantören för att produkter ska lagras, skyltas eller listas eller för att tillhandahålla sådana produkter på marknaden. Dessa tre handelsmetoder är förbjudna enligt den gråa listan i 12 § LOH. Värt att notera är att förbudet mot att köparen kräver betalning av leverantörer för att produkter ska lagras, skyltas eller listas m.m. sticker ut; det är bara för de med en omsättning på mellan 500 miljoner och 2 miljarder kronor som handelsmetoden uppgetts vara bland en av de tre mest förekommande. Utöver detta är det endast för denna kategori leverantörer som det kan utläsas att de tre mest förekommande otillbörliga handelsmetoderna har minskat.

Tabell 7 De tre mest förekommande otillbörliga handelsmetoderna för leverantörer med en årsomsättning på mellan 500 miljoner och 2 miljarder kronor

Otillbörliga handelsmetoder	Nollmätningen 2021	Ettmätningen 2022	Förändring
G Köparen begär att leverantören ska bära kostnaden för rabatter	73 %	53 %	-20 %
G Köparen kräver betalning för sina reklam- och marknadsföringskostnader	64 %	50 %	-14 %
G Köparen kräver betalning av leverantören för att produkter ska lagras, skyltas eller listas m.m.	58 %	26 %	-32 %

Källa: Konkurrensverkets enkätundersökningar 2021 och 2022.²¹

Not: S = Svarta listan, G = Gråa listan. Kolumnen "förändring." anger differensen i procentenheter.

* Anger att skillnaden i svarsandelen är statistiskt signifikant på 5 procent signifikansnivå enligt tvåsidigt T-test. Respondenter har i enkäten tagit ställning till hur ofta respektive otillbörlig handelsmetod som finns på svarta och gråa listan förekommer. Andelarna i tabellen summerar svaren i kategorierna "mycket ofta" och "ofta". Övriga svarsalternativ har varit "aldrig", "sällan", "ibland" respektive "det är inte relevant för min verksamhet".

²⁰ Jfr Konkurrensverket, dnr 592/2020 och dnr 601/2022.

²¹ Jfr Konkurrensverket, dnr 592/2020 och dnr 601/2022.

Vad gäller leverantörer med en årsomsättning på mellan 2 miljarder och 3,5 miljarder kronor ser bilden snarlik ut jämfört med de som har en årsomsättning på mellan 500 miljoner och 2 miljarder kronor, med undantag för en otillbörlig handelsmetod (tabell 8). Bland dessa är en av de mest förekommande otillbörliga handelsmetoderna att köparen vidtar eller hotar om att vidta kommersiella repressalier mot en leverantör som utövar sina legala rättigheter i stället för den som ovan nämnts om att köparen kräver betalning för att produkter ska lagras, skyltas eller listas, eller för att tillhandahålla sådana produkter på marknaden. Dessutom har samtliga respondenter inom denna kategori uppgett att det förekommer ofta eller mycket ofta att köparen vidtar eller hotar med att ta till kommersiella repressalier.

Tabell 8 De tre mest förekommande otillbörliga handelsmetoderna för leverantörer med en årsomsättning på mellan 2 miljarder och 3,5 miljarder kronor

	Otillbörliga handelsmetoder	Nollmätningen 2021	Etmätningen 2022	Förändring
S	Köparen vidtar eller hotar med att ta till kommersiella repressalier	67 %	100 %	33 %
G	Köparen begär att leverantören ska bära kostnaden för rabatter	100 %	75 %	-25 %
G	Köparen kräver betalning för sina reklam- och marknadsföringskostnader	100 %	75 %	-25 %

Källa: Konkurrensverkets enkätundersökningar 2021 och 2022.²²

Not: S = Svarta listan, G = Gråa listan. Kolumnen "förändring" anger differensen i procentenheter.

* Anger att skillnaden i svarsandelen är statistiskt signifikant på 5 procent signifikansnivå enligt tvåsidigt T-test. Respondenter har i enkäten tagit ställning till hur ofta respektive otillbörlig handelsmetod som finns på svarta och gråa listan förekommer. Andelarna i tabellen summerar svaren i kategorierna "mycket ofta" och "ofta". Övriga svarsalternativ har varit "aldrig", "sällan", "ibland" respektive "det är inte relevant för min verksamhet".

Vad gäller slutligen leverantörer med en årsomsättning på över 3,5 miljarder kronor är de tre mest förekommande otillbörliga handelsmetoderna identiska med vad som gäller för de med en omsättning på mellan 2 miljarder och 3,5 miljarder kronor (tabell 9). Ordningen avseende förekomsten av de tre handelsmetoderna skiljer sig emellertid åt. För respondenter med en årsomsättning på över 3,5 miljarder kronor är det handelsmetoden som innebär att köparen begär att leverantören ska bära kostnader för rabatter som förekommer mest. Samtliga respondenter inom denna omsättningsnivå har uppgett att handelsmetoden förekommer ofta eller mycket ofta. Som ovan nämnts har samtidigt förekomsten av de två andra vanligaste otillbörliga handelsmetoderna minskat mest för dessa leverantörer. Handelsmetoden som innebär att köparen kräver betalt för sina reklam- och marknadsföringskostnader har minskat med 63 procentenheter. Den som avser att köparen vidtar eller hotar med att vidta kommersiella repressalier har minskat med 47 procentenheter.

²² Jfr Konkurrensverket, dnr 592/2020 och dnr 601/2022.

Tabell 9 De tre mest förekommande otillbörliga handelsmetoderna för leverantörer med en årsomsättning på över 3,5 miljarder kronor

	Otillbörliga handelsmetoder	Nollmätningen 2021	Ettmätningen 2022	Förändring
G	Köparen begär att leverantören ska bära kostnaden för rabatter	83 %	100 %	17 %
G	Köparen kräver betalning för sina reklam- och marknadsföringskostnader	83 %	20 %	-63 %
S	Köparen vidtar eller hotar med att ta till kommersiella repressalier	67 %	20 %	-47 %

Källa: Konkurrensverkets enkätundersökningar 2021 och 2022.²³

Not: S = Svarta listan, G = Gråa listan. Kolumnen "förändring." anger differensen i procentenheter.

* Anger att skillnaden i svarsandelen är statistiskt signifikant på 5 procent signifikansnivå enligt tvåsidigt T-test. Respondenter har i enkäten tagit ställning till hur ofta respektive otillbörlig handelsmetod som finns på svarta och gråa listan förekommer. Andelarna i tabellen summerar svaren i kategorierna "mycket ofta" och "ofta". Övriga svarsalternativ har varit "aldrig", "sällan", "ibland" respektive "det är inte relevant för min verksamhet".

Ytterligare två handelsmetoder upplevs förekomma enligt 20 procenten av respondenterna vid ettmätningen, bland dessa ingår att köparen kräver betalning som inte är kopplad till leverantörens försäljning och att köparen kräver betalning för försämring eller förlust efter leveransen. De förekom dock i mindre omfattning vid nollmätningen med 43 procent svarsandel för båda och valdes därför bort i tabellen ovan.

Värt att notera är att otillbörliga handelsmetoder som förekommit oftare bland de mindre leverantörerna är stadgade i den svarta listan i 5 § LOH och är därmed förbjudna under alla förhållanden, medan de som varit vanligare bland de större leverantörerna återfinns i den gråa listan i 12 § LOH som innebär att handelsmetoderna är förbjudna om inte köparen och leverantören klart och tydligt avtalat på desamma i förväg. En handelsmetod har emellertid vid ettmätningen varit bland de mest vanligt förekommande för samtliga fem kategorier, närmare bestämt att köparen begär att leverantören ska bära kostnaden för rabatter. Denna handelsmetod är reglerad i 12 § LOH och har alltså av alla kategorier uppgetts vara den mest förekommande år 2022. Det är även den handelsmetod som sammantaget ökat mest mellan 2021 och 2022.

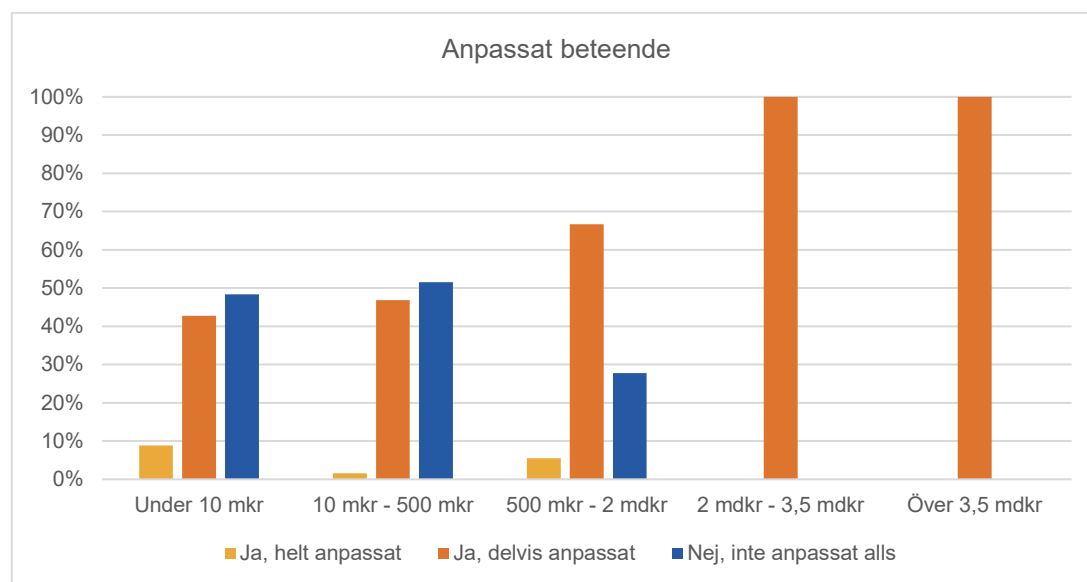
Svaren rörande förekomsten av otillbörliga handelsmetoder återspeglas i resultaten av svaren på frågan i ettmätningen om ifall köpare av jordbruks- och livsmedelsprodukter har anpassat beteenden samt avtalsvillkor utifrån den nya lagen. Samtliga respondenter med en årsomsättning på över 2 miljarder kronor har uppgett att köparna delvis har anpassat sina beteenden. Även en stor majoritet av leverantörerna med en årsomsättning på mellan 500 miljoner kronor och 2 miljarder kronor har vid ettmätningen uppgett att köparna delvis anpassat sig utifrån LOH. En sammanställning av ettmätningen avseende respondenternas svar på frågan om ändrade beteenden och avtalsvillkor presenteras i figur 3.

Uppfattningen om ändrade beteenden och avtalsvillkor ser annorlunda ut för leverantörer med en årsomsättning på under 500 miljoner kronor. De två kategorier som det rör sig om har i stort uppgett att köparna inte har anpassat sina beteenden efter det att LOH trädde i kraft, alternativt att de har anpassat sig delvis. Utifrån respondenternas svar kan det mot denna bakgrund inte med säkerhet konstateras att LOH generellt gett upphov till anpassade

²³ Jfr Konkurrensverket, dnr 592/2020 och dnr 601/2022.

beteenden eller ändringar i avtalsvillkor från köpare i jordbruks- och livsmedelskedjan. Vad detta beror på är oklart. Det ska emellertid framhållas att lagstiftningen fortfarande varit relativt ny vid tidpunkten för ettmätningen och att det kan vara så att en eventuell inverkan inte kunnat påvisas efter så kort tid.

Figur 3 Sammanställning av svar på frågan om köpare i jordbruks- och livsmedelskedjan har anpassat sina beteenden och avtalsvillkor efter det att LOH trädde i kraft, ettmätningen 2022

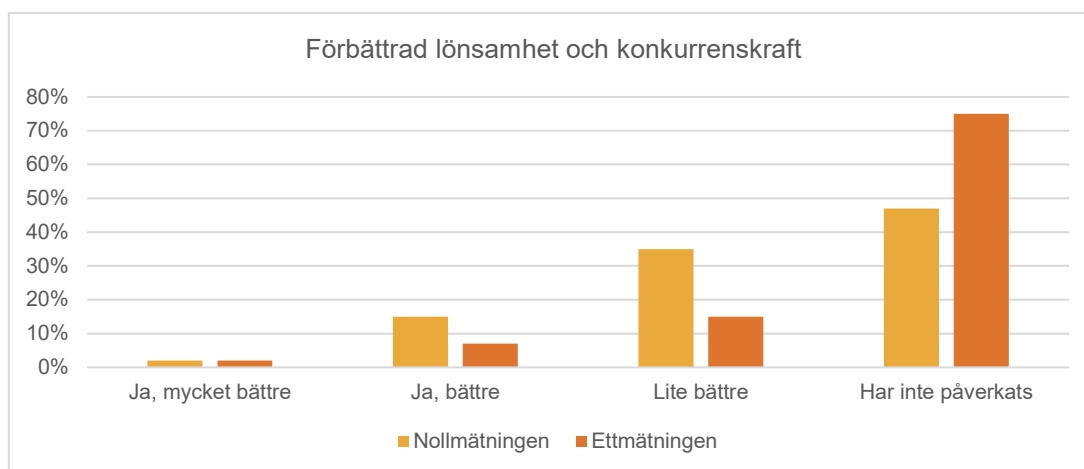
Källa: Konkurrensverkets enkätundersökning 2022.²⁴

3.2.3 Konsekvenser för lönsamheten i livsmedelsbranschen

Ett mål med att ikraftträdandet av LOH har varit att öka lönsamhet i livsmedelsbranschen, särskilt för mindre leverantörer. Respondenterna inom noll- och ettmätningarna har därför fått uppge deras inställning till lagens inverkan på lönsamhet och konkurrenskraft. I nollmätningen tog formuleringen av frågan sikte på om respondenterna trodde att LOH skulle medföra en inverkan i denna del, medan den i ettmätningen tog sikte på om regelverket faktiskt lett till någon skillnad. En stor andel har svarat att LOH inte kommer att ha, och motsvarande inte har haft, någon inverkan på lönsamheten och konkurrenskraften. Vid en jämförelse rör det sig om en större andel inom nollmätningen som trott att LOH skulle medföra en förbättring än den andel som inom ettmätningen uppgett att LOH haft en effekt. Det ska framhållas att ettmätningen dock genomförts en relativt kort tid efter det att LOH varit i kraft. Förändringen mellan resultaten presenteras i figur 4.

²⁴ Konkurrensverket, dnr 601/2022.

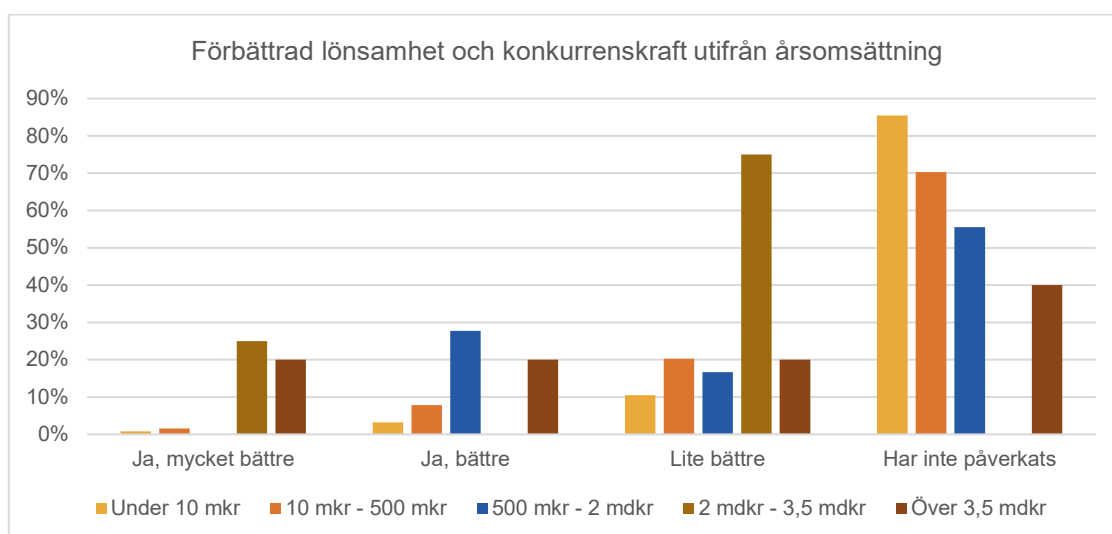
Figur 4 Sammanställning av svar på frågan om LOH förbättrat lönsamheten och konkurrenskraften för leverantörer inom jordbruks- och livsmedelskedjan, nollmätningen 2021 och ettmätningen 2022

Källa: Konkurrensverkets enkätundersökningar 2021 och 2022.²⁵

Vid en jämförelse utifrån årsomsättning kan det utläsas att leverantörer med årsomsättning på under 500 miljoner kronor i stort uppgett att LOH inte har förbättrat deras lönsamhet och konkurrenskraft (figur 5). För leverantörerna med en omsättning på över 500 miljoner kan dock inte ett lika tydligt mönster utläsas. De med en omsättning på mellan 2 miljarder och 3,5 miljarder kronor har i stort uppgett att lönsamheten och konkurrenskraften blivit lite bättre. Samtidigt har ca 55 procent bland de med en årsomsättning på mellan 500 miljoner och 2 miljarder kronor och ca 40 procent av de med en omsättning på över 3,5 miljarder kronor uppgett att lagen inte haft någon inverkan härom. Dock har mellan 20 och 30 procent av de två sistnämnda kategorierna uppgett att LOH har förbättrat deras lönsamhet och konkurrenskraft.

Figur 5 Sammanställning av svar på frågan om ifall LOH har medfört att leverantörernas lönsamhet och konkurrenskraft blivit bättre, ettmätningen 2022

Källa: Konkurrensverkets enkätundersökning 2022.²⁶

²⁵ Jfr Konkurrensverket, dnr 592/2020 och dnr 601/2022.

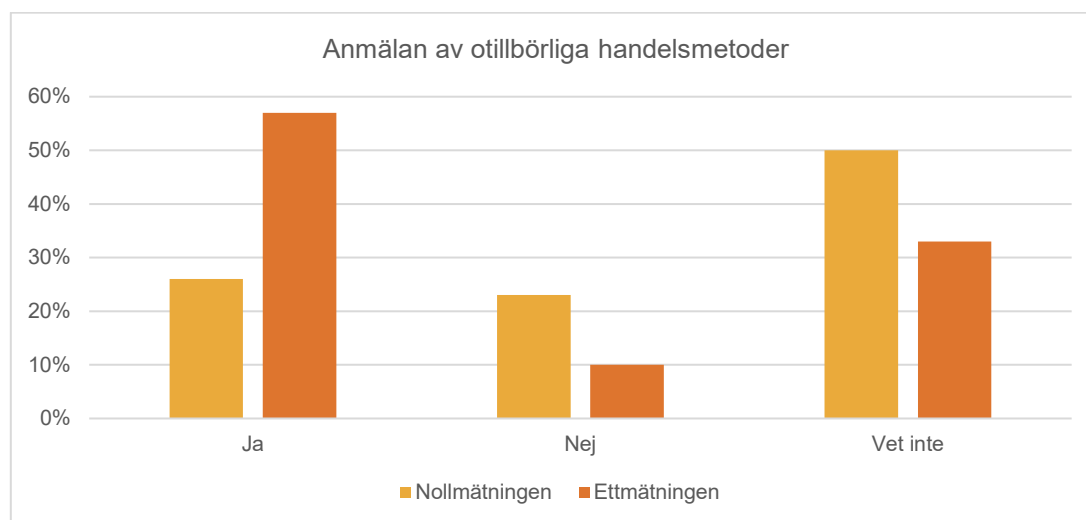
²⁶ Konkurrensverket, dnr 601/2022.

3.3 Leverantörernas inställning till att anmäla en överträdelse

Konkurrensverket har inom ramen för noll- och ettmätningarna även velat få information om leverantörernas inställning till att anmäla en överträdelse av LOH. Inom nollmätningen har den största andelen uppgett att de inte vet om de skulle anmäla förekomsten av en överträdelse. Det kan även utläsas att det rör sig om lika många respondenter som uppgett att de skulle göra en anmälan jämfört med de som uppgett att de inte skulle göra det.

Respondenterna inom ettmätningen verkar emellertid vara mer positivt inställda till att göra en anmälan till Konkurrensverket vid förekomsten av en otillbörlig handelsmetod. I figur 6 kan det utläsas att andelen som svarat "nej" eller "vet inte" har minskat jämfört med nollmätningen samtidigt som andelen som svarat jakande på frågan har ökat. Förändringen kan bero på att själva ikraftträdandet av LOH och medföljande insatser från Konkurrensverket har tydliggjort rättsläget. Denna hypotes stärks av omständigheten att kännedomen om LOH generellt har ökat, vilket nämnts i avsnitt 3.1.

Figur 6 Sammanställning av svar på frågan om ifall leverantörerna skulle anmäla en överträdelse av LOH till Konkurrensverket, nollmätningen 2021 och ettmätningen 2022

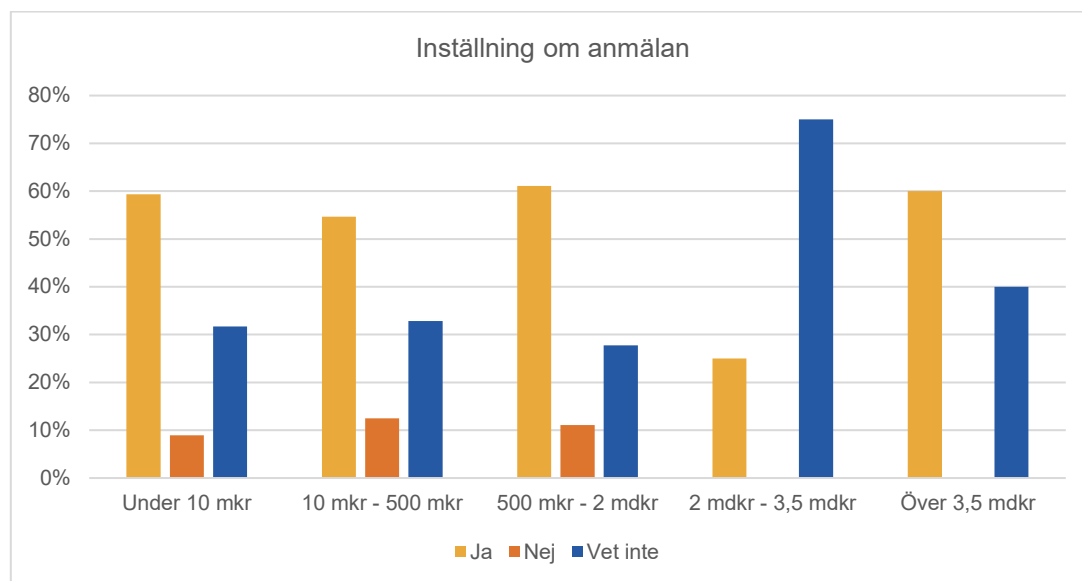
Källa: Konkurrensverkets enkätundersökningar 2021 och 2022.²⁷

Av figur 7 framgår en sammanställning, med en uppdelning utifrån årsomsättning, av leverantörernas inställning till att göra en anmälan. Inom ettmätningen har majoriteten av respondenterna med en årsomsättning på under 2 miljarder kronor samt över 3,5 miljarder kronor uppgett att de skulle anmäla en överträdelse av LOH. Det svarsalternativ som varit näst mest förekommande bland dessa fyra kategorier har varit "vet inte".

Till skillnad från övriga leverantörer har majoriteten av respondenterna med en omsättning på mellan 2 miljarder kronor och 3,5 miljarder kronor uppgett att de inte vet om de skulle anmäla en överträdelse av LOH. Vidare har 25 procent svarat jakande på frågan. Utifrån svaren från samtliga leverantörer kan det utläsas att svaret "nej" förekommit i minst omfattning jämfört med de två andra svarsalternativen.

²⁷ Jfr Konkurrensverket, dnr 592/2020 och dnr 601/2022.

Figur 7 Sammanställning av svar på frågan om ifall leverantörerna skulle anmäla en överträdelse av LOH till Konkurrensverket, ettmätningen 2022

Källa: Konkurrensverkets enkätundersökning 2022.²⁸

Förutom att få information om leverantörernas inställning till att anmäla förekomsten av otillbörliga handelsmetoder har Konkurrensverket velat ta reda på vilka hinder som kan finnas mot att göra en anmälan. I figur 8 framgår en sammanställning av svaren på frågan om vilka hinder som respektive kategori utifrån omsättning har uppgett inom ettmätningen. Respondenterna har kunnat välja mellan sex svarsalternativ: 1) rädsla för att förlora en kund, 2) krångligt att anmäla till en myndighet, 3) brist på förtroende för att myndigheten gör något som leder till ett resultat, 4) rädsla för att den anmälda kunden minskar sina inköp, 5) brist på tid och resurser samt 6) annat.

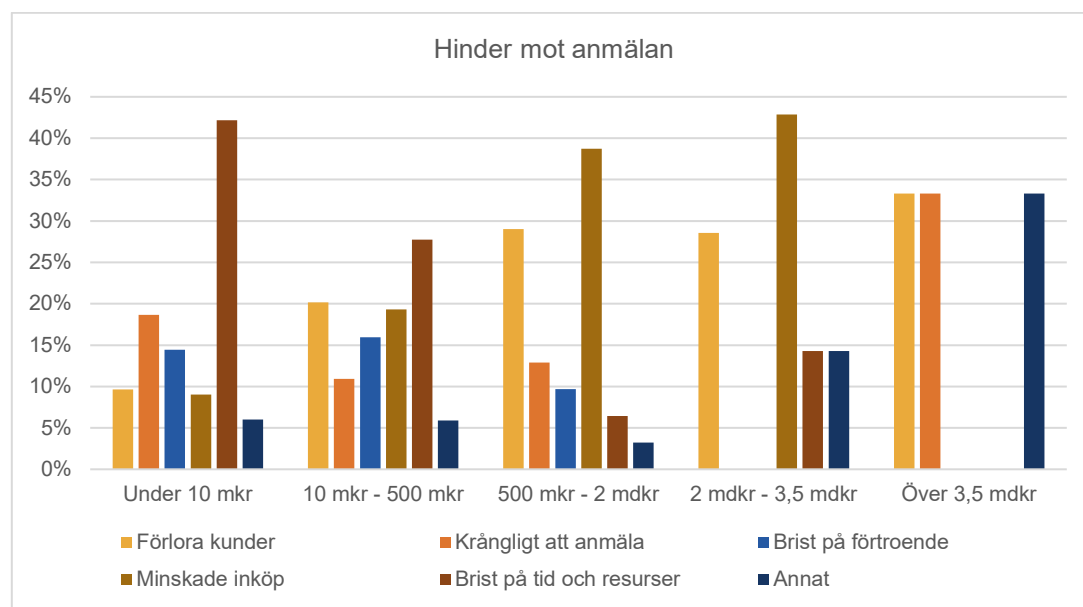
För respondenterna med en årsomsättning på under 10 miljoner kronor har brist på tid och resurser uppgetts vara det största hindret mot att anmäla en överträdelse av LOH. Det andra mest förekommande svaret för dessa leverantörer har varit att det är krångligt att anmäla en överträdelse. För leverantörerna med en årsomsättning på mellan 10 miljoner och 500 miljoner kronor har de hinder som uppgetts i störst utsträckning varit brist på tid och resurser samt rädslan för att förlora en kund. Svarsalternativet "rädsla för minskade inköp" har uppgetts i nästan lika stor utsträckning som "rädsla för att förlora en kund". Konkurrensverket bedömer att dessa två hinder har en tydlig koppling till varandra eftersom ett minskat antal kunder rimligtvis riskerar att leda till ett minskat antal inköp.

Till skillnad från leverantörerna med lägre omsättningsnivåer verkar respondenterna med en årsomsättning på dels mellan 500 miljoner och 2 miljarder kronor, dels mellan 2 miljarder och 3,5 miljarder kronor, inte uppleva att brist på tid och resurser är något väsentligt hinder mot att göra en anmälan. För dessa respondenter utgör däremot rädslan för att förlora kunder och för minskade inköp förhållandevis stora hinder mot att göra en anmälan. Leverantörerna med en årsomsättning på över 3,5 miljarder kronor har främst uppgett "rädsla för att förlora kunder", "krångligt att anmäla" samt "annat" som svar på frågan.

²⁸ Konkurrensverket, dnr 601/2022.

Sammanfattningsvis är brist på tid och resurser det största hindret mot att göra en anmälan för de två kategorierna av leverantörer med lägre årsomsättning medan det för de två kategorierna med en årsomsättning på mellan 500 miljoner och 3,5 miljarder kronor rör sig om framför allt rädslan att förlora kunder och rädslan för ett minskat antal inköp. Vidare kan det utläsas att hinder i form av brist på förtroende för myndigheten generellt sett uppgetts i mindre utsträckning än resterande svarsalternativ.

Figur 8 Sammanställning av svar på frågan om vilka hinder som finns mot att göra en anmälan om förekomsten av otillbörliga handelsmetoder, ettmätningen 2022

Källa: Konkurrensverkets enkätundersökning 2022.²⁹

²⁹ Konkurrensverket, dnr 601/2022.

4. Sammanfattning

Inledningsvis konstaterar Konkurrensverket att de flesta respondenter inom noll- och ettmätningarna varit primärproducenter verksamma i köttsektorn eller spannmålssektorn, vilka brukar sälja sina produkter till kooperativ eller förädlade aktörer. En annan betydande andel av respondenterna är verksamma inom livsmedelsindustrin och säljer sina produkter till grossister eller dagligvaruhandel.

Respondenternas svar pekar på att de har kännedom om både Konkurrensverket och om LOH. Inom ramen för nollmätningen verkar kännedomen ha varit relativt låg medan den vid ettmätningen ökat kraftigt.

Vad gäller förekomsten av otillbörliga handelsmetoder verkar ikraftträdandet av LOH ha gett viss effekt. Som exempel kan nämnas att ensidiga ändringar av avtalsvillkor har blivit mindre vanligt förekommande, särskilt bland leverantörer med lägre omsättning. Det ska samtidigt framhållas att otillbörliga handelsmetoder generellt dock alltså förekommer i relativt stor utsträckning. Utifrån resultatet från mätningarna har vissa otillbörliga handelsmetoder till och med blivit vanligare. Som exempel kan nämnas förbudet mot att köparen vidtar eller hotar med att vidta kommersiella repressalier, vilken blivit vanligare för särskilt leverantörer med en årsomsättning på mellan 2 miljarder och 3,5 miljarder kronor. Enligt Konkurrensverket kan en förklaring till att otillbörliga handelsmetoder alltså förekommer i relativt stor utsträckning vara att LOH som nämnts är en förhållandevis ny lag och att några betydande förändringar ännu inte kunnat ske. Den handelsmetod som sticker ut i form av att vara fortsatt vanligt förekommande bland alla respondenter sammantaget är att köparen begär att leverantören ska bära kostnaden för rabatter. Omständigheten att denna handelsmetod blivit vanligare skulle kunna förklaras av ett allmänt ökat fokus på rabatter som följt av de stigande livsmedelspriserna. Denna handelsmetod regleras enligt den gråa listan i 12 § LOH, vilket innebär att det krävs en bedömning av bland annat om handelsmetoden är klart och tydligt avtalad i förväg för att kunna avgöra om det rör sig om en överträdelse av LOH. Andra otillbörliga handelsmetoder som enligt resultaten från ettmätningen förekommer ofta enligt alla respondenter sammantaget är sena betalningar samt ensidiga ändringar av avtalsvillkor, fastän den sistnämnda som nämnts har minskat vid en jämförelse mellan mätningarna.

I sammanhanget ska det framhållas att utvecklingen av förekomsten av otillbörliga handelsmetoder skiljer sig markant åt vid en jämförelse utifrån respondenternas årsomsättning. Av ettmätningen framgår att otillbörliga handelsmetoder generellt förekommer mycket ofta eller ofta bland de största leverantörerna, men det är också de som i störst utsträckning uppgett att frekvensen överträdelser har minskat. Något annat som skiljer sig åt mellan leverantörerna vid en jämförelse utifrån årsomsättning är vilka handelsmetoder som uppgetts förekomma ofta eller mycket ofta. Bland de mindre leverantörerna är handelsmetoderna som uppgetts vara mest förekommande förbjudna enligt den svarta listan i 5 § LOH, medan det för de större leverantörerna rör sig om handelsmetoder som regleras enligt den gråa listan i 12 § LOH.

Slutligen konstaterar Konkurrensverket att leverantörernas inställning till att anmäla en överträdelse av LOH har blivit mer positiv vid en jämförelse mellan mätningarna. Majoriteten av respondenterna inom ettmätningen har uppgett att de skulle göra en anmälan vid förekomsten av en otillbörlig handelsmetod. Det finns dock en väsentlig andel som svarat antingen nekande till frågan eller att de inte vet om de skulle göra en anmälan. För mindre leverantörer är brist på tid och resurser det största hindret mot att göra en anmälan, medan det för större leverantörer rör sig om rädslan för att förlora en kund eller minskade försäljningsvolym. Leverantörerna med en årsomsättning på över 3,5 miljarder kronor, har främst uppgett "rädslan för att förlora kunder", "krångligt att anmäla" och "annat" som hinder mot att göra en anmälan. Resultaten avseende leverantörernas inställning kring detta är av särskild vikt då tillämpningen av LOH är avhängig inkomna anmälningar och beaktas därför med allvar av Konkurrensverket.

Bilagor

Bilaga 1 – Detaljerad bakgrundsbeskrivning av respondenterna

Led i jordbruks- och livsmedelskedjan som leverantörerna är verksamma inom

Majoriteten av respondenterna inom noll- och ettmätningarna har uppgett att de är verksamma inom primärproduktion, lantbruk, jordbruk eller uppfödning. I tabell 10 sammanställs de inkomna svaren uppdelat i de led i jordbruks- och livsmedelskedjan som respondenterna uppgett att de är verksamma inom. Andelen respondenter som är verksamma inom grossistverksamhet och inom förädlingsverksamhet har relativt sett ökat vid ettmätningen jämfört med nollmätningen.

Tabell 10 Led i jordbruks- och livsmedelskedjan som leverantörerna är verksamma inom, samtliga respondenter

Led i jordbruks- och livsmedelskedjan	Nollmätningen 2021		Ettmätningen 2022	
Primärproduktion, lantbruk, jordbruk eller uppfödning	1 344	83 %	240	76 %
Råvaruhandel	18	1 %	2	1 %
Förädling, bearbetning av råvaror eller livsmedelsindustri	112	7 %	33	11 %
Grossist	7	0 %	9	3 %
Restaurang ³⁰	Ej tillämpligt	Ej tillämpligt	1	0 %
Annat	147	9 %	29	9 %
Summa	1 628	100 %	314	100 %

Källa: Konkurrensverkets enkätundersökningar 2021 och 2022.³¹

För att kunna göra en mer relevant jämförelse mellan resultaten från mätningarna har vissa svar exkluderats till grund för analysen i ovanstående avsnitt. En sammanställning av respondenterna efter nu nämnda justering framgår av tabell 11. Vad gäller nollmätningen är det de 65 respondenter som fyllt i svarsalternativet "annat produktionsled" som har blivit exkluderade. Dessa har uppgett att de är verksamma inom ridskolor, hästuppfödning, travbanor, produktion av djurfoder och markarrendering, alternativt att de inte haft någon verksamhet vid tidpunkten för undersökningen. Vad gäller ettmätningen rör det sig om 16 respondenter som har blivit exkluderade. Dessa har uppgett att de arrenderar ut jordbruksmark för bete eller till annan jordbrukare, producerar för eget bruk, är markägare eller är rådgivare. Icke-fullständiga svar har emellertid alltså beaktats, det vill säga i de fall

³⁰ Detta svarsalternativ introducerades vid ettmätningen.

³¹ Jfr Konkurrensverket, dnr 592/2020 och dnr 601/2022.

respondenterna inte svarat på samtliga frågor. De respondenter som har exkluderats har blivit borttagna från analysen av såväl frågor med ett svarsalternativ som frågor med flera svarsalternativ. Sammanfattningsvis baseras analysen på totalt 1 563 respondenter för nollmätningen och 298 respondenter för ettmätningen. Antalet svar kan dock avvika i de delar som avser frågor där flera svarsalternativ kunnat anges eller där frågan inte har besvarats.

Tabell 11 Led i jordbruks- och livsmedelskedjan som leverantörerna är verksamma inom, exklusive icke relevanta svar

Led i jordbruks- och livsmedelskedjan	Nollmätningen 2021		Ettmätningen 2022	
Primärproduktion, lantbruk, jordbruk eller uppfödning	1 344	86 %	240	81 %
Råvaruhandel	18	1 %	2	1 %
Förädling, bearbetning av råvaror eller livsmedelsindustri	112	7 %	33	11 %
Grossist	7	0 %	9	3 %
Restaurang ³²	Ej tillämpligt	Ej tillämpligt	1	0 %
Annat	82	6 %	13	4 %
Summa	1 563	100 %	298	100 %

Källa: Konkurrensverkets enkätundersökningar 2021 och 2022.³³

Sektorer i jordbruks- och livsmedelskedjan som leverantörerna är verksamma inom

Figur 9 visar vilken sektor som respondenterna har uppgett att de är verksamma inom. Det ska framhållas att fler områden har lagts till bland svarsalternativen inom ettmätningen.³⁴ Leverantörer som uppgett att de är verksamma inom ett område som introducerats i ettmätningen kan därmed ha omfattats av alternativet "annat" vid nollmätningen. Vidare har Konkurrensverket förtydligat vissa svarsalternativ i ettmätningen.³⁵ Mot denna bakgrund är det mindre representativt att göra en jämförelse mellan mätningarna i de delar som ändrats, vilket i sin tur påverkar jämförelsen på övergripande nivå om vilka sektorer som respondenterna är verksamma inom. Det är emellertid alltjämt möjligt att se tendenser på att andelen respondenter som är verksamma inom produktion av "frukt, rotfrukter, grönsaker och bär" har ökat samt att andelen respondenter inom produktion av "spannmål, frö- och oljeväxter" samt "nötkött, fläskkött och lammkött" har minskat.

³² Detta svarsalternativ introducerades vid ettmätningen.

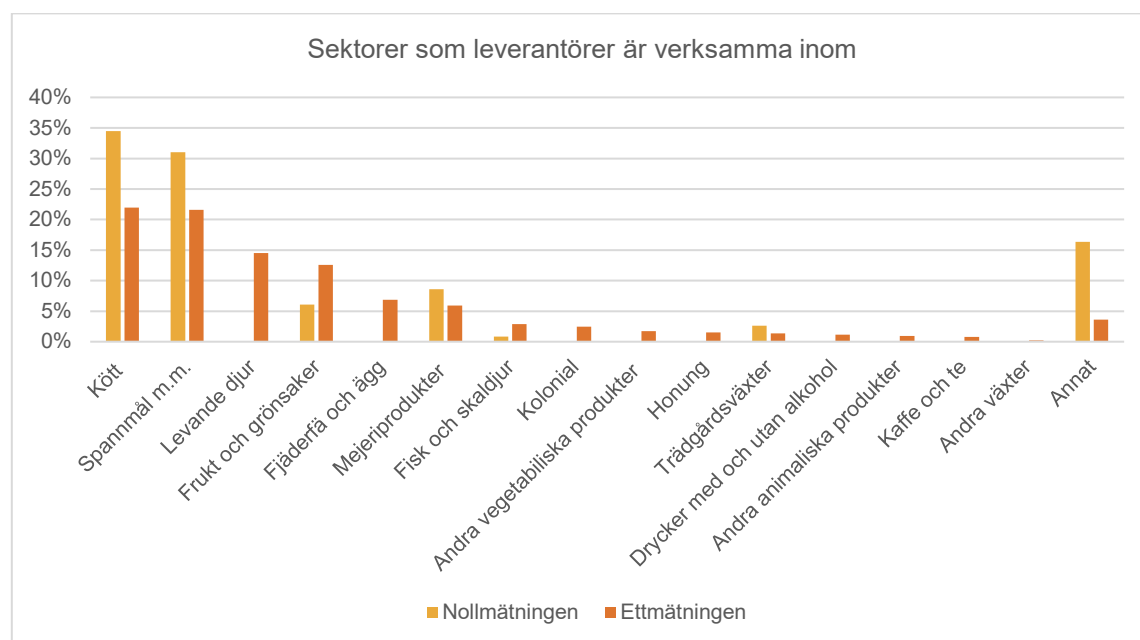
³³ Jfr Konkurrensverket, dnr 592/2020 och dnr 601/2022.

³⁴ Svarsalternativen "honung", "andra vegetabiliska produkter", "levande djur", "fjäderfä och ägg", "andra animaliska produkter", "kaffe och te", "andra växter", "drycker med och utan alkohol" och "kolonial" har introducerats vid ettmätningen.

³⁵ Som exempel kan nämnas att "frukt och grönsaker" har uttryckts som "frukt, rotfrukter, grönsaker, bär" och "spannmål" som "spannmål, frö- och oljeväxter".

I nollmätningen har de flesta respondenter uppgett att de är verksamma inom produktion av "kött" (ca 34 procent), "spannmål" (ca 31 procent) och "mejeri" (ca 9 procent). Vad gäller ettmätningen ser bilden något annorlunda ut. De flesta respondenter har då uppgett att de är verksamma inom produktion av "spannmål, frö- och oljeväxter" (ca 22 procent), "nötkött, fläskkött och lammkött" (ca 22 procent) och "levande djur" (ca 14 procent). Som tidigare nämnts har Konkurrensverket introducerat fler svarsalternativ vid ettmätningen. Detta kan vara en bakomliggande orsak till förändringen i vissa svarsfrekvenser, såsom är fallet för alternativet "annat" som minskat från 16 till 4 procent. Vidare har nollmätningen saknat motsvarande värden för de sektorer som introducerats i ettmätningen. Det innebär att vissa respondenter inom nollmätningen kan ha varit verksamma inom produktion av till exempel kolonialvaror men att det inte framgår av resultaten eftersom svarsalternativet inte funnits vid tidpunkten för mätningen.

Figur 9 Sektorer i jordbruks- och livsmedelsbranschen som leverantörerna är verksamma inom, nollmätningen 2021 och ettmätningen 2022

Källa: Konkurrensverkets enkätundersökningar 2021 och 2022.³⁶

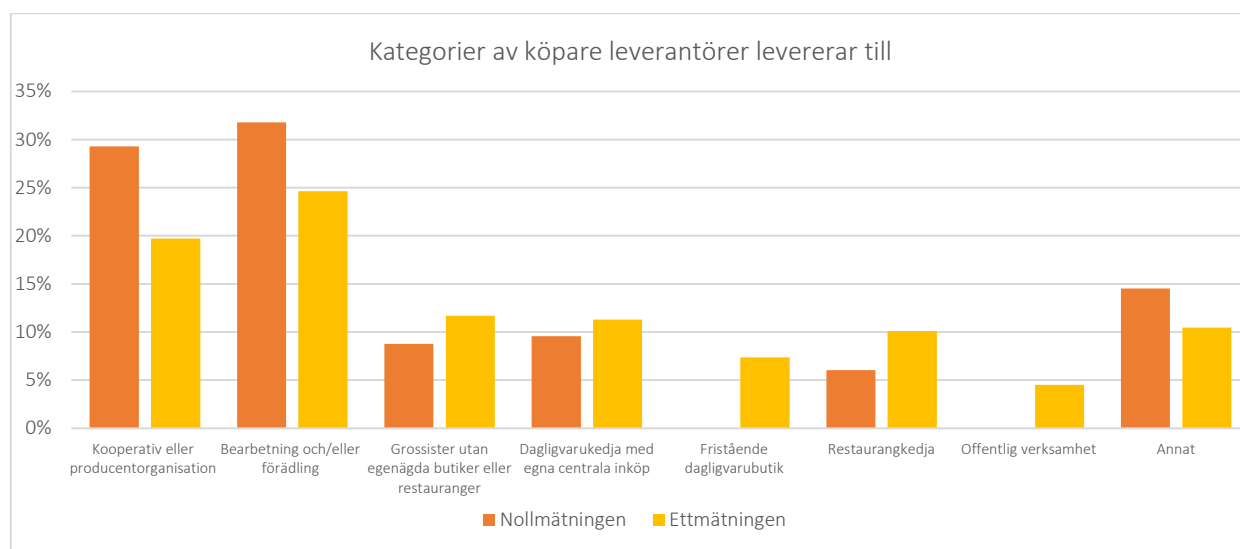
Utifrån sammanställningen kan det utläsas att 68 procent av respondenterna inom nollmätningen uppgett att de är verksamma inom endast en sektor. Denna andel har minskat till 51 procent vid ettmätningen. Andelen som uppgett att de är verksamma inom två sektorer har ökat från 25 till 30 procent. Vad slutligen gäller andelen som uppgett tre eller fler sektorer rör det sig om 6 procent av respondenterna inom nollmätningen och 18 procent inom ettmätningen.

³⁶ Jfr Konkurrensverket, dnr 592/2020 och dnr 601/2022.

Kategorier av köpare som leveransen avser

Vad gäller vilken kategori av köpare som respondenterna uppgett att leveransen avser består den största andelen inom ettmätningen av köpare som gör bearbetning och förädling av leverantörers varor (figur 10 och tabell 12). Denna andel har emellertid minskat jämfört med nollmätningen. Samtidigt har respektive andel ökat avseende de som säljer sina produkter till grossist utan egenägda butiker eller restauranger, till dagligvarukedja med egenägda butiker samt till egen grossistverksamhet. Detta kan dock delvis bero på att svarsalternativen skiljer sig något åt mellan noll- och ettmätningarna.³⁷

Figur 10 Kategorier av köpare som leveransen avser, nollmätningen 2021 och ettmätningen 2022

Källa: Konkurrensverkets enkätundersökningar 2021 och 2022.³⁸

Not: Svarsalternativen "restaurangkedja" och "fristående restaurang" vid ettmätningen har slagits ihop i figuren för att möjliggöra jämförelsen med svarsalternativet "restaurang" vid nollmätningen. De exakta siffrorna för varje kategori är presenterade i tabell 11 i bilaga 1.

Majoriteten av respondenterna inom nollmätningen, 61 procent, har uppgett att de levererar produkter till endast en kategori av köpare. Motsvarande 28 procent har uppgett två kategorier av köpare och 11 procent har uppgett tre eller fler. Vid ettmätningen har andelen som uppgett att de levererar till endast en kategori av köpare sjunkit till 53 procent. Vad gäller respondenter som uppgett att leveransen avser tre eller fler kategorier har andelen nästan fördubblats, från 11 procent till 20 procent. Andelen som levererar till två kategorier av köpare har förblivit oförändrad på 27 procent. Nu nämnda förändringar kan bero på att nya svarsalternativ introducerats i ettmätningen; fastän det inte nödvändigtvis skett någon ändring avseende leveransen kan vissa leverantörer ha kommit att uppge fler kategorier av köpare då det funnits fler alternativ jämfört med nollmätningen.

³⁷ Svarsalternativet "restaurang" har delats upp i två kategorier vid ettmätningen till "restaurangkedja" och "fristående restaurang" och vi har introducerat två nya svarsalternativ vilka är "fristående dagligvarubutik och offentlig verksamhet (t.ex. kommun eller region)".

³⁸ Jfr Konkurrensverket, dnr 592/2020 och dnr 601/2022.

Tabell 12 Sammanställning av svar på frågan om vilken kategori av köpare som leveransen avser

Kategori av köpare	Nollmätningen 2021	Ettmätningen 2022	Förändring
Kooperativ eller producentorganisation för bearbetning och förädling av mina råvaror	29 %	20 %	-9 %*
Företag som arbetar med bearbetning och/eller förädling av mina råvaror	32 %	25 %	-7 %*
Grossist utan egenägda butiker eller restauranger	9 %	12 %	3 %
Dagligvarukedja med egenägda butiker och egen grossistverksamhet	10 %	11 %	1 %
Fristående dagligvarubutik	Ej tillämpligt	7 %	Ej tillämpligt
Restaurangkedja	Ej tillämpligt	4 %	Ej tillämpligt
Fristående restaurang	Ej tillämpligt	6 %	Ej tillämpligt
Restaurang	6 %	Ej tillämpligt	Ej tillämpligt
Offentlig verksamhet (t.ex. kommun eller region)	Ej tillämpligt	5 %	Ej tillämpligt
Annat	15 %	10 %	-5 %

Källa: Konkurrensverkets enkätundersökningar 2021 och 2022.³⁹

Med kolumn "förändring" avses differensen mellan enkätsvaren uttryckt i procentenheter.

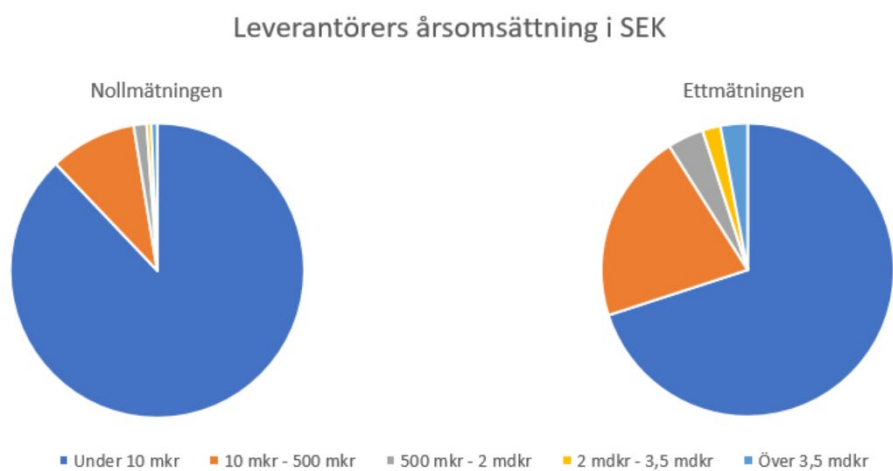
* Anger att skillnaden i svarsandelen är statistiskt signifikant på 5 procent signifikansnivå.

Respondenternas storlek utifrån föregående års omsättning

En del av undersökningarna har bestått av att kartlägga respondenternas storlek utifrån deras omsättning under föregående räkenskapsår. Bland respondenterna inom nollmätningen har ca 88 procent uppgett att de under föregående räkenskapsår haft en omsättning på mindre än 10 miljoner kronor. Denna andel har minskat till ca 70 procent vid ettmätningen. Andelen som har haft en årsomsättning på mellan 10 miljoner och 500 miljoner kronor har nästan fördubblats mellan noll- och ettmätningarna, från ca 10 procent till ca 21 procent. Vidare har andelen respondenter som haft en omsättning på mellan 500 miljoner och 2 miljarder kronor ökat från ca 1 procent till ca 4 procent, liksom andelen med en omsättning på mellan 2 miljarder och 3,5 miljarder kronor har gjort från ca 1 procent till ca 2 procent. Även andelen med en årsomsättning på över 3,5 miljarder kronor har ökat från ca 1 procent till ca 3 procent. Svaren illustreras i figur 11.

³⁹ Jfr Konkurrensverket, dnr 592/2020 och dnr 601/2022.

Figur 11 Leverantörers årsomsättning under föregående räkenskapsår uttryckt i kronor, nollmätningen 2021 och ettmätningen 2022

Källa: Konkurrensverkets enkätundersökningar 2021 och 2022.⁴⁰

⁴⁰ Jfr Konkurrensverket, dnr 592/2020 och dnr 601/2022.

Bilaga 2 – Förekomsten av otillbörliga handelsmetoder – svar utifrån omsättningsnivå

Tabell 13 Sammanställning av svar på frågan om förekomsten av otillbörliga handelsmetoder för leverantörer med en årsomsättning på under 10 miljoner kronor

Otillbörliga handelsmetoder	Nollmätningen 2021	Etmätningen 2022	Förändring
S Betalningstider längre än 30 dagar	12 %	17 %	5 %
S Köparen ändrar avtalsvillkor ensidigt	13 %	10 %	-3 %
G Köparen begär att leverantören ska bära kostnaden för rabatter	6 %	8 %	2 %
S Köparen kräver betalning för försämring eller förlust efter leveransen	5 %	5 %	0 %
S Köparen vidtar eller hotar med att ta till kommersiella repressalier	3 %	5 %	2 %
S Köparen vägrar att skriftligen bekräfta villkoren	3 %	5 %	2 %
S Köparen kräver betalning som inte är kopplad till leverantörens försäljning	2 %	4 %	2 %
S Köparen annullerar/avbeställer med kortare varsel än 30 dagar	4 %	3 %	-1 %
S Köparen kräver ersättning för kostnaden för att behandla klagomål från kunder	2 %	3 %	1 %
G Köparen kräver betalning av leverantören för att lagra, skylta eller lista	2 %	3 %	1 %
G Köparen returnerar osålda varor utan att betala	1 %	3 %	2 %
S Leverantörens företagshemligheter röjs	2 %	2 %	0 %
G Köparen kräver att leverantören ska betala personalkostnader för att inreda lokaler	1 %	2 %	1 %

Källa: Konkurrensverkets enkätundersökningar 2021 och 2022.⁴¹

Not: S = Svarta listan, G = Gråa listan. Kolumnen "förändring." anger differensen i procentenheter.

* Anger att skillnaden i svarsandelen är statistiskt signifikant på 5 procent signifikansnivå enligt tvåsidigt T-test. Respondenter har i enkäten tagit ställning till hur ofta respektive otillbörlig handelsmetod som finns på svarta och gråa listan förekommer. Andelarna i tabellen summerar svaren i kategorierna "mycket ofta" och "ofta". Övriga svarsalternativ har varit "aldrig", "sällan", "ibland" respektive "det är inte relevant för min verksamhet".

⁴¹ Jfr Konkurrensverket, dnr 592/2020 och dnr 601/2022.

Tabell 14 Sammanställning av svar på frågan om förekomsten av otillbörliga handelsmetoder för leverantörer med en årsomsättning på mellan 10 miljoner och 500 miljoner kronor

Otillbörliga handelsmetoder	Nollmätningen 2021	Ettmätningen 2022	Förändring
S Köparen ändrar avtalsvillkor ensidigt	29 %	29 %	0 %
G Köparen begär att leverantören ska bära kostnaden för rabatter	19 %	29 %	10 %
S Betalningstider längre än 30 dagar	19 %	19 %	0 %
S Köparen kräver betalning för försämring eller förlust efter leveransen	12 %	18 %	6 %
G Köparen kräver betalning för sina reklam- och marknadsföringskostnader	12 %	14 %	2 %
S Köparen annullerar/avbeställer med kortare varsel än 30 dagar	12 %	12 %	0 %
S Köparen vägrar att skriftligen bekräfta villkoren	7 %	10 %	3 %
S Köparen vidtar eller hotar med att ta till kommersiella repressalier	9 %	9 %	0 %
G Köparen kräver betalning av leverantören för att lagra, skylta eller lista	9 %	9 %	0 %
S Köparen kräver betalning som inte är kopplad till leverantörens försäljning	4 %	9 %	5 %
G Köparen returnerar osålda varor utan att betala	3 %	5 %	2 %
S Köparen kräver ersättning för kostnaden för att behandla klagomål från kunder	6 %	2 %	-4 %
S Leverantörens företagshemligheter röjs	6 %	1 %	-5 %
G Köparen kräver att leverantören ska betala personalkostnader för att inreda lokaler	1 %	0 %	-1 %

Källa: Konkurrensverkets enkätundersökningar 2021 och 2022.⁴²

Not: S = Svarta listan, G = Gråa listan. Kolumnen "förändring." anger differensen i procentenheter.

* Anger att skillnaden i svarsandelen är statistiskt signifikant på 5 procent signifikansnivå enligt tvåsidigt T-test. Respondenter har i enkäten tagit ställning till hur ofta respektive otillbörlig handelsmetod som finns på svarta listan och gråa listan förekommer. Andelarna i tabellen summerar svaren i kategorierna "mycket ofta" och "ofta". Övriga svarsalternativ har varit "aldrig", "sällan", "ibland" respektive "det är inte relevant för min verksamhet".

⁴² Jfr Konkurrensverket, dnr 592/2020 och dnr 601/2022.

Tabell 15 Sammanställning av svar på frågan om förekomsten av otillbörliga handelsmetoder för leverantörer med en årsomsättning på mellan 500 miljoner och 2 miljarder kronor

	Otillbörliga handelsmetoder	Nollmätningen 2021	Ettmätningen 2022	Förändring
G	Köparen begär att leverantören ska bära kostnaden för rabatter	73 %	53 %	-20 %
G	Köparen kräver betalning för sina reklam- och marknadsföringskostnader	64 %	50 %	-14 %
G	Köparen kräver betalning av leverantören för att lagra, skylta eller lista	58 %	26 %	-32 %
S	Köparen kräver betalning som inte är kopplad till leverantörens försäljning	34 %	26 %	-8 %
S	Köparen vidtar eller hotar med att ta till kommersiella repressalier	49 %	21 %	-28 %
S	Köparen ändrar avtalsvillkor ensidigt	43 %	21 %	-22 %
S	Köparen kräver betalning för försäkring eller förlust efter leveransen	36 %	21 %	-15 %
S	Köparen annullerar/avbeställer med kortare varsel än 30 dagar	29 %	21 %	-8 %
S	Betalningstider längre än 30 dagar	35 %	11 %	-24 %
S	Köparen kräver ersättning för kostnaden för att behandla klagomål från kunder	33 %	11 %	-22 %
G	Köparen returnerar osålda varor utan att betala	18 %	11 %	-7 %
S	Köparen vägrar att skriftligen bekräfta villkoren	11 %	5 %	-6 %
G	Köparen kräver att leverantören ska betala personalkostnader för att inreda lokaler	20 %	0 %	-20 %
S	Leverantörens företagshemligheter röjs	11 %	0 %	-11 %

Källa: Konkurrensverkets enkätundersökningar 2021 och 2022.⁴³

Not: S = Svarta listan, G = Gråa listan. Kolumnen "förändring" anger differensen i procentenheter.

* Anger att skillnaden i svarsandelen är statistiskt signifikant på 5 procent signifikansnivå enligt tvåsidigt T-test. Respondenter har i enkäten tagit ställning till hur ofta respektive otillbörlig handelsmetod som finns på svarta listan och gråa listan förekommer. Andelarna i tabellen summerar svaren i kategorierna "mycket ofta" och "ofta". Övriga svarsalternativ har varit "aldrig", "sällan", "ibland" respektive "det är inte relevant för min verksamhet".

⁴³ Jfr Konkurrensverket, dnr 592/2020 och dnr 601/2022.

Tabell 16 Sammanställning av svar på frågan om förekomsten av otillbörliga handelsmetoder för leverantörer med en årsomsättning på mellan 2 miljarder och 3,5 miljarder kronor

	Otillbörliga handelsmetoder	Nollmätningen 2021	Ettmätningen 2022	Förändring
S	Köparen vidtar eller hotar med att ta till kommersiella repressalier	67 %	100 %	33 %
G	Köparen begär att leverantören ska bära kostnaden för rabatter	100 %	75 %	-25 %
G	Köparen kräver betalning för sina reklam- och marknadsföringskostnader	100 %	75 %	-25 %
G	Köparen kräver betalning av leverantören för att lagra, skylta eller lista	33 %	50 %	17 %
S	Betalningstider längre än 30 dagar	67 %	25 %	-42 %
S	Köparen kräver betalning för försämring eller förlust efter leveransen	83 %	25 %	-58 %
S	Köparen kräver ersättning för kostnaden för att behandla klagomål från kunder	33 %	25 %	-8 %
S	Köparen annullerar/avbeställer med kortare varsel än 30 dagar	33 %	0 %	-33 %
S	Köparen ändrar avtalsvillkor ensidigt	83 %	0 %	-83 %
S	Köparen kräver betalning som inte är kopplad till leverantörens försäljning	17 %	0 %	-17 %
S	Köparen vägrar att skriftligen bekräfta villkoren	17 %	0 %	-17 %
S	Leverantörens företagshemligheter röjs	17 %	0 %	-17 %
G	Köparen returnerar osålda varor utan att betala	17 %	0 %	-17 %
G	Köparen kräver att leverantören ska betala personalkostnader för att inreda lokaler	0 %	0 %	0 %

Källa: Konkurrensverkets enkätundersökningar 2021 och 2022.⁴⁴

Not: S = Svarta listan, G = Gråa listan. Kolumnen "förändring" anger differensen i procentenheter.

* Anger att skillnaden i svarsandelen är statistiskt signifikant på 5 procent signifikansnivå enligt tvåsidigt T-test. Respondenter har i enkäten tagit ställning till hur ofta respektive otillbörlig handelsmetod som finns på svarta listan och gråa listan förekommer. Andelarna i tabellen summerar svaren i kategorierna "mycket ofta" och "ofta". Övriga svarsalternativ har varit "aldrig", "sällan", "ibland" respektive "det är inte relevant för min verksamhet".

⁴⁴ Jfr Konkurrensverket, dnr 592/2020 och dnr 601/2022.

Tabell 17 Sammanställning av svar på frågan om förekomsten av otillbörliga handelsmetoder för leverantörer med en årsomsättning på över 3,5 miljarder kronor

	Otillbörliga handelsmetoder	Nollmätningen 2021	Ettmätningen 2022	Förändring
G	Köparen begär att leverantören ska bära kostnaden för rabatter	83 %	100 %	17 %
G	Köparen kräver betalning för sina reklam- och marknadsföringskostnader	83 %	20 %	-63 %
S	Köparen vidtar eller hotar med att ta till kommersiella repressalier	67 %	20 %	-47 %
S	Köparen kräver betalning som inte är kopplad till leverantörens försäljning	43 %	20 %	-23 %
S	Köparen kräver betalning för försäkring eller förlust efter leveransen	43 %	20 %	-23 %
S	Betalningstider längre än 30 dagar	29 %	0 %	-29 %
S	Köparen annullerar/avbeställer med kortare varsel än 30 dagar	43 %	0 %	-43 %
S	Köparen ändrar avtalsvillkor ensidigt	43 %	0 %	-43 %
S	Köparen vägrar att skriftligen bekräfta villkoren	17 %	0 %	-17 %
S	Leverantörens företagshemligheter röjs	50 %	0 %	-50 %
S	Köparen kräver ersättning för kostnaden för att behandla klagomål från kunder	17 %	0 %	-17 %
G	Köparen returnerar osålda varor utan att betala	33 %	0 %	-33 %
G	Köparen kräver betalning av leverantören för att lagra, skylta eller lista	33 %	0 %	-33 %
G	Köparen kräver att leverantören ska betala personalkostnader för att inreda lokaler	0 %	0 %	0 %

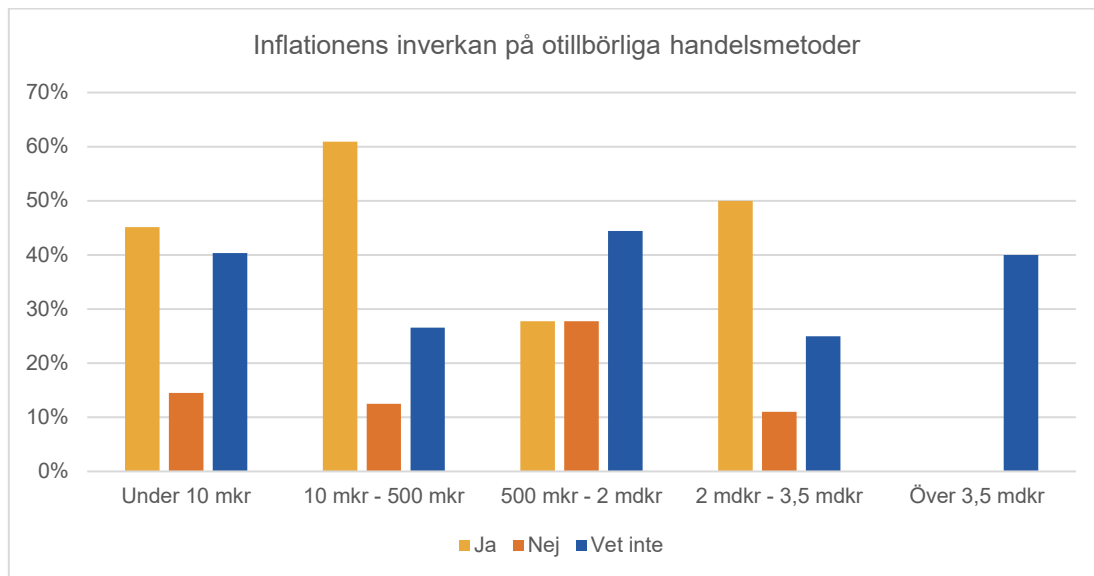
Källa: Konkurrensverkets enkätundersökningar 2021 och 2022.⁴⁵

Not: S = Svarta listan, G = Gråa listan. Kolumnen "förändring." anger differensen i procentenheter.

* Anger att skillnaden i svarsandelen är statistiskt signifikant på 5 procent signifikansnivå enligt tvåsidigt T-test. Respondenter har i enkäten tagit ställning till hur ofta respektive otillbörlig handelsmetod som finns på svarta listan och gråa listan förekommer. Andelarna i tabellen summerar svaren i kategorierna "mycket ofta" och "ofta". Övriga svarsalternativ har varit "aldrig", "sällan", "ibland" respektive "det är inte relevant för min verksamhet".

⁴⁵ Jfr Konkurrensverket, dnr 592/2020 och dnr 601/2022.

Figur 12 Sammanställning av svar på frågan om inflationen haft en inverkan på förekomsten av otillbörliga handelsmetoder, ettmätningen 2022

Källa: Konkurrensverkets enkätundersökning 2022.⁴⁶

⁴⁶ Konkurrensverket, dnr 601/2022.

Adress 103 85 Stockholm
Telefon 08-700 16 00
konkurrensverket@kkv.se

www.konkurrensverket.se